

حضور زنان مانع از ورود مردان به تکیه

اهمیت و ارادت خانواده‌ها به برگزاری این روضه‌های خانگی تا جایی بود که به گفته یکی از مورخین برای مثال: «در محرم سال ۱۳۲۴ در تبریز علاوه بر مساجد و تکایا از هر ده خانه در یک خانه مراسم عزاداری برپا بود.» و شرکت قابل توجه زنان به ویژه در مراسم عزاداری ماه محرم، روضه‌خوانی و نمایش‌های تعزیه تا جایی بوده است که می‌توان آن را فرصتی برای حضور اجتماعی آنان و دوری چند ساعته از چهاردیواری خانه‌ای دانست، که در بیشتر مواقع مجبور به گذران وقتشان در آن محیط بودند. جمعیت زنان در عزاداری‌ها گاهی تا حدی بود که مردان دیگر جایی برای حضور پیدا نمی‌کردند: «در تکیه دولت اطراف سکو از زنها پر می‌شد، قریب شش‌هزار نفر، و مردها به علت کثرت جمعیت زنان، بدان راه نمی‌یافتند.» با توجه به این نکته که شرکت انبوه زنان در مجالس روضه و مراسم عزاداری فقط به تهران و تکیه دولت اختصاص نداشت، و البته اختصاص به محرم و صفر هم نداشت، بلکه در شب‌های جمعه و برای ادای نذر نیز برگزار می‌شد.

کسب اجر اخروی تالذت بردن از دور هم بودن

حتی حضور پر رنگ زنان در مراسم‌های محرم حدود ۱۳۰ سال پیش به ویژه برای دیدن نمایش تعزیه، مورد توجه اولین سفیر آمریکا در ایران هم قرار گرفته است: «در گوشه و کنار شهر خانواده‌های متمول برای آن (تعزیه) هزینه‌ها صرف می‌کردند و حتی برخی اموالشان را در این راه وقف می‌کردند. زنان به این نمایش مذهبی علاقه و وابستگی عمیقی داشتند و بیش از مردان حضور می‌یافتند.» او درباره مکان اختصاص یافته به زنان در تکیه دولت هم نوشته است: «صحن تکیه را طوری ساخته بودند که نسبت به سکوی وسط آن شیب داشت، به طوری که زنانی که عقب‌تر نشسته بودند بدون مانع و ناراحتی بتوانند تعزیه‌خوانان را روی سکو مشاهده کنند.» کسب اجر اخروی، نیت توبه از گناهان، افزودن بر اطلاعات دینی، دیدن رجال سیاسی، روحانیون، مراجع بزرگ و شنیدن مواعظ آنها در کنار حس خوب کنار یکدیگر بودن و مشارکت در پخت غذاهای نذری و خوردن آن از انگیزه‌های کوچک و بزرگی بودند که باعث حضور بیشتر زنان در این مراسم‌ها می‌شد. علاوه بر این که از زمان قاجار رفتن زن‌ها به مجالس روضه به صورت یک ارزش اجتماعی درآمد، شرکت در مجالس روضه از جمله مکان‌هایی بود که زنان بی‌هیچ قید و شرطی اجازه رفت و آمد به آن را داشتند.

اصل روضه خوانی در خانه‌ها برای اهل بیت (ع)

مردم در تمامی ماه‌های محرم و صفر در اغلب محله‌ها با برپا کردن چادر و پهن کردن فرش و نصب علم و کتل، عزاداری می‌کردند. در بیشتر مساجد و تکیه‌ها نه یک روضه‌خوان، بلکه چندین روضه‌خوان بی در پی به ایراد سخنرانی و شرح مصیبت شهیدی کربلا می‌پرداختند. چنانچه بنا بر گزارش‌های در همین دوره از تاریخ برای نمونه در تهران، در هر محله و بر سر هر گذری، تکیه‌ای وجود داشت که خانواده‌ها در ماه‌های محرم و صفر حداقل به مدت ۶۰ روز به برپایی مراسم روضه‌خوانی در آن مشغول بودند که گاهی جمعیت شرکت کننده در آن متجاوز از ۱۰ هزار زن و مرد می‌شد. البته در این میان نمایش تعزیه و دسته گردانی با مجالس روضه منافاتی نداشت و معمولاً این دو در وسط روز برپا شده و مجالس روضه بعد از نمازهای جماعت برگزار می‌شد، خصوصاً مجالس عزاداری در خانه‌ها که رکن اصلی آن را روضه خوانی و سخنرانی در سوگواری اهل بیت (ع) تشکیل می‌داد.

اشتیاق خانواده برای برپایی روضه‌های خانگی

• زهره شریفی

قسمت یکصد و سی و یکم

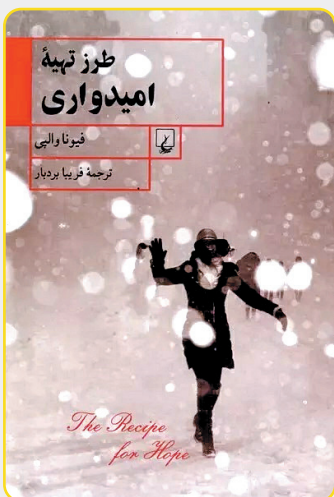
برپایی روضه‌های خانگی در خانه‌های اعیان در گذشته بیشتر از دیگر طبقات جامعه، چند گروه بیشترین بانیان برگزاری این مجالس بودند. خانواده‌های اعیان و اشرافی که به دور از حاکمیت و به قولی حلقه قدرت بودند، از جمله گروهی بودند که در برپایی روضه‌های خانگی نقش داشتند و برخی رجال دولتی یا خانواده‌های مرفه دیگر هم به عنوان مخاطب در این مراسم‌های خانگی شرکت می‌کردند. خانواده‌های بازاری و بهتر است بگوییم صنف بازاری‌ها هم با توجه به عمق ارادتی که به اهل بیت (ع) و معصومین (ع) و شهدای کربلا داشتند در محیط بازار و حسینیه و تکیه‌ها و در خانه‌هایشان مراسم‌های سوگواری خود را داشتند. در کنار این گروه یکی از اصلی‌ترین برگزار کنندگان هم خانواده‌های روحانیون و علما بودند که گاه خود صاحب روضه و روضه خوان آن مجالس بودند. جالب است بدانیم در دوره‌ای از زندگی مردم در روزگار قاجار که بیماری وبا به شدت شیوع پیدا کرد عزاداری‌های مردم از شکل‌های عمومی تر مثل برگزاری تعزیه و راه انداختن دسته‌های سینه زنی به سمت برگزاری هر چه بیشتر روضه‌های خانگی رفت.

برگزاری مجالس عزاداری چه در ایام محرم و صفر، و چه در روزهای دیگر سال که همزمان با شهادت یکی از معصومین (ع) همراه می‌شود، تا بوده و هست میان خانواده‌ها جایگاه خاصی داشته است، به ویژه مجالس روضه خوانی که بیشتر از هر جا، مکان برگزاری اش در خانه‌ها است. مجالسی که میان مردم به روضه‌های خانگی معروف است و همراه با حال و هوایی است که شوق و ذوق برپایی آن در جان و دل تمام اعضای خانواده از پیر و جوان و کودک و حتی می‌توان گفت مهم‌تر از همه زنان اهل خانه چنان جای دارد که یکی از اصلی‌ترین بانیان برگزاری این روضه‌ها، زنان آن هم از هر طبقه اجتماعی در خانه‌هایشان هستند. به ویژه در روزگاری که ذکر مصیبت اهل بیت (ع) با نبود رسانه‌های تصویری و صوتی بیشتر از همه جا در خانه‌ها و حسینیه‌ها و تکیه‌ها برگزار می‌شد.

... کتاب بزرگسال

• طرز تهیه امیدواری

اوی برای فرار از زندگی مشترکش که در حال متلاشی شدن است، کنار آمدن با غم مرگ نوزادش، فراموش کردن خاطراتش از لندن و به ویژه برای دور شدن از کریسمس به فرانسه می‌گریزد تا ایام کریسمس را به دور از جشن و هیاهو، در خانه بیلابلی دوست صمیمی اش در یک روستا سپری کند. صدها، مناظر، حال و هوای جنوب فرانسه و دوستان جدیدش به او کمک می‌کنند بر غم و غصه‌هایش فائق آید، راهی برای امیدواری بیابد و زندگی را از سر بگیرد. «فیونا والپی» نویسنده کتاب در این اثر با تأکید بر حفظ روابط با خانواده و دوستان، می‌کوشد راهی برای امید به زندگی به خواننده نشان بدهد. کتاب طرز تهیه امیدواری را انتشارات ققنوس منتشر کرده است.

... کتاب کودک و نوجوان

• آمیتیس بی کله

مجموعه چند جلدی آمیتیس بی کله اثر محمدرضا شمس است. داستان‌های این کتاب به شکل پیوسته‌اند. قهرمان داستان، آمیتیس، دختری عجیب و غریب با چشم‌های درشت و موهای زبر و فروری است که با پدرش در یکی از شهرهای شمالی کشور زندگی می‌کند. روزی او صندوقچه‌ای کوچکی داخل کمد خانه‌اش پیدا می‌کند. این صندوقچه قدرتی خارق‌العاده به او می‌دهد. این قدرت به آمیتیس شهامت می‌دهد تا با ترس‌هایش روبه‌رو شود و هر چیزی را ببیند، حتی بال زدن یک پشه را در هوا. یکی دیگر از شخصیت‌های این رمان، الی اسکلت نام دارد که از جهان مردگان آمده است که کارهای خانه را در نبود مادر و پدر، انجام می‌دهد و مراقب آمیتیس است. این کتاب را انتشارات افق به چاپ رسانده است.

